

Total number of printed pages-4

14 (SKT-3) 3046 B

2023

SANSKRIT

Paper : SKT-3046 B

(Samhitā and Vedāᅅga Literature)

Full Marks : 80

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Unit-I

(Hymns from the Rgveda)

Marks : 30

1. ःषिच्छन्दोदेवताविनियोग निरूपण पूर्वकम्
अधोलिखितासु द्वे ःचौ व्याख्यायेताम् : 5×2=10
- (a) अप॒ त्ये त्ता॒यवो॑ यथा॒ नक्ष॑त्रा यन्त्य॒कुर्मिः॑ ।
सुरा॑य वि॒श्वच॑क्षसे ।
- (b) समि॑द्धो अ॒ग्र आ वह॑ दे॒वाँ अ॒द्य यत॑स्तुचे ।
तन्तुं॑ तनुष्व॒ पूर्व्यं सु॒तसो॑माय॒ दांशु॑षे ॥

Contd.

(c) विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्र वीचं
यः पार्थिवानि विममे रजांसि ।
यो अस्कभायदुत्तरं सधस्थं
विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥

(d) एतावानस्य महिमातो ज्यायांश्च पूरुषः ।
पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥

2. निम्नोल्लिखितेषु केषाञ्चन त्रयाणां पदानां सायणदिशा व्याख्या कार्या : 2×3=6

तरणिः, नप्त्यः, तनूनपात्, गिरिष्ठाः, उरुगायः, भूरिशृङ्गाः,
सहस्रशीर्षा

3. 'उदु त्यं सप्रोना सौर्यं नवाद्या गायन्त्यः'— व्याख्यायतामयं सन्दर्भः ।
5

अथवा

'विष्णोः वड्वैष्णवं हि'— विशदीक्रियताम् अयं सन्दर्भः ।

4. ऋग्वेदीये आप्रीसूक्ते (1.142)

आप्रीदेवताः कथं स्तूयन्ते इति वर्णयताम् ।

9

Unit-II

(*Nirukta*)

Marks : 20

5. निम्नोल्लिखितेषु चतुर्णां सन्दर्भाणां व्याख्या कार्या : 5×4=20
- (a) इतीमानि चत्वारि पदजाताथनुक्रान्तानि ।
- (b) अथापीदमन्तरेण मन्त्रेष्वर्थप्रत्ययो न विद्यते ।
- (c) अनर्थका हि मन्त्राः ।
- (d) अथापि याज्ञो दैवतेन बहवः
प्रदेशा भवन्ति ।
- (e) अथाप्यन्तलोपो भवति ।
- (f) अथाप्युपधाविकारो भवति ।

Unit-III

(*Rkprātisākhya and Pāniniyaśikṣā*)

Marks : 30

6. व्याख्या कार्या अधस्तनयोः कस्यचिदेकस्य सन्दर्भस्य : 5
- (a) चतुर्भूयः परं परम् ।
- (b) एकोत्तराणि देवानां तान्येवैकाक्षरादधि ।

7. सोदाहरणं सूत्राणि उपस्थाप्य व्याख्या कार्या (केषाञ्चित् त्रयाणाम्)
5×3=15

भुरिक् गायत्री, यवमध्या गायत्री, पिपीलिकमध्या उष्णिक्, नष्टरूपा
अनुष्टुप्, विराट् अनुष्टुप्, पुरस्ताद् बृहती

8. अधःप्रदत्तानां सन्दर्भाणां दुयोर्व्याख्या करणीया : 5×2=10

(a) प्राकृते संस्कृते चाऽपि स्वयं प्रोक्ताः स्वयम्भुवा ।

(b) स्वरा विंशतिरेकश्च स्पर्शानां पञ्चविंशतिः ।

(c) अष्टौ स्थानानि वर्णानाम् _____ ।

(d) ओभावश्च विवृतिश्च शषसा रेफ एव च ।